

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено особливості управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи управління ліквідністю шляхом комплексного використання фінансового планування, моніторингу грошових потоків, оптимізації оборотних активів та контролю за дебіторською заборгованістю. Запропоновано основні напрями удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Ключові слова: ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, фінансовий менеджмент, оборотні активи, дебіторська заборгованість, грошові потоки.

Abstract

The study investigates the features of enterprise liquidity and solvency management under conditions of an unstable economic environment. The necessity of improving the liquidity management system through the integrated application of financial planning, cash flow monitoring, current asset optimization, and accounts receivable management is substantiated. The main directions for improving the enterprise liquidity and solvency management system aimed at strengthening financial stability and ensuring sustainable enterprise development are proposed.

Keywords: liquidity, solvency, financial stability, financial management, current assets, accounts receivable, cash flows.

Вступ

В умовах воєнного стану, високого рівня економічної невизначеності, інфляційних процесів та нестабільності фінансового ринку питання забезпечення ліквідності та платоспроможності набувають особливої актуальності. Саме здатність підприємства своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання визначає рівень його фінансової стійкості, ділової репутації та конкурентоспроможності. Порушення ліквідності призводить до виникнення касових розривів, ускладнює взаєморозрахунки з контрагентами, негативно впливає на безперервність господарської діяльності та підвищує ризик виникнення фінансової кризи [1].

У сучасних умовах управління ліквідністю вже не обмежується лише контролем за залишками грошових коштів. Воно передбачає комплексне управління структурою оборотних активів, дебіторською та кредиторською заборгованістю, грошовими потоками, а також своєчасне прогнозування потреби у фінансових ресурсах. Саме тому вдосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю є одним із ключових напрямів підвищення ефективності фінансового менеджменту підприємства [2].

Результати дослідження

Управління ліквідністю та платоспроможністю розглядається як одна з ключових складових системи фінансового менеджменту підприємства, спрямована на забезпечення його фінансової рівноваги, безперервності господарської діяльності та виконання поточних і перспективних фінансових зобов'язань. На відміну від традиційного підходу, який зосереджується переважно на оцінюванні фінансового стану за підсумками звітного періоду, сучасна система управління ліквідністю має превентивний характер і передбачає постійний моніторинг фінансових показників, прогнозування можливих фінансових ускладнень та своєчасне прийняття управлінських рішень щодо їх попередження [2].

Ефективність управління ліквідністю значною мірою визначається якістю інформаційного забезпечення та систематичністю проведення фінансового аналізу. З цією метою доцільно використовувати комплекс взаємопов'язаних показників, серед яких аналіз ліквідності балансу,

коефіцієнти абсолютної, швидкої та загальної ліквідності, показники фінансової стійкості, чистого оборотного капіталу, а також коефіцієнт втрати платоспроможності. Комплексне використання зазначених індикаторів забезпечує більш об'єктивне оцінювання фінансового стану підприємства та дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції у структурі активів і зобов'язань [1].

Водночас забезпечення належного рівня ліквідності не повинно зводитися виключно до підтримання високих значень фінансових коефіцієнтів. Надмірне накопичення високоліквідних активів може свідчити про неефективне використання фінансових ресурсів та призводити до зниження прибутковості підприємства. Саме тому одним із головних завдань фінансового менеджменту є підтримання оптимального співвідношення між ліквідністю, фінансовою стійкістю та ефективністю використання оборотного капіталу [3].

На основі узагальнення сучасних наукових підходів було запропоновано концептуальну модель удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства (рис. 1), яка поєднує ключові напрями фінансового менеджменту, спрямовані на забезпечення фінансової стійкості та підтримання належного рівня платоспроможності.

Рисунок 1 – Концептуальна модель удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Запропонована концептуальна модель відображає взаємозв'язок основних напрямів удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Її реалізація ґрунтується на комплексному використанні інструментів фінансового планування, управління оборотними активами, контролю грошових потоків та постійного фінансового моніторингу.

Одним із ключових напрямів запропонованої системи є ефективне управління оборотними активами підприємства, оскільки саме вони формують основне джерело забезпечення поточної платоспроможності підприємства. Найбільший вплив на рівень ліквідності здійснюють обсяги дебіторської заборгованості, запасів та грошових коштів. Надмірне зростання запасів або збільшення термінів погашення дебіторської заборгованості призводить до уповільнення оборотності капіталу, дефіциту грошових коштів та підвищення ризику виникнення касових розривів. Тому одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи управління є оптимізація структури оборотних активів і прискорення їх оборотності [4].

Важливим елементом сучасної системи управління ліквідністю є фінансове планування. Формування платіжного календаря, бюджетування грошових потоків, прогнозування надходжень і платежів, а також постійний контроль за рухом коштів дозволяють підприємству своєчасно виявляти можливий дефіцит фінансових ресурсів та приймати необхідні управлінські рішення щодо його усунення [5].

Не менш важливим напрямом є вдосконалення управління дебіторською заборгованістю. Сучасні наукові підходи передбачають застосування комплексної кредитної політики, оцінювання платоспроможності контрагентів, встановлення лімітів комерційного кредитування, використання системи знижок за дострокову оплату та постійний моніторинг стану розрахунків із покупцями. Реалізація зазначених заходів сприяє прискоренню інкасації дебіторської заборгованості, вивільненню оборотних коштів і покращенню показників ліквідності підприємства [5].

Запропонована система передбачає послідовне виконання взаємопов'язаних етапів: проведення фінансового аналізу, оцінювання ліквідності та платоспроможності, прогнозування грошових потоків, оптимізацію структури оборотних активів, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, контроль результативності прийнятих управлінських рішень і постійний фінансовий моніторинг. Взаємодія зазначених елементів забезпечує підтримання фінансової рівноваги підприємства та своєчасне реагування на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища.

Важливо, щоб система управління ліквідністю була інтегрована із загальною системою фінансового менеджменту підприємства. Такий підхід забезпечує узгодженість управлінських рішень щодо формування оборотного капіталу, структури джерел фінансування, інвестиційної та збутової політики підприємства. Комплексне використання сучасних інструментів фінансового управління сприятиме підвищенню фінансової стійкості, мінімізації ризику втрати платоспроможності та створенню передумов для стабільного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Висновки

Отже, ефективне управління ліквідністю та платоспроможністю є одним із визначальних чинників забезпечення фінансової стійкості підприємства. У сучасних умовах господарювання особливого значення набувають постійний фінансовий моніторинг, своєчасне прогнозування грошових потоків, оптимізація структури оборотних активів та удосконалення управління дебіторською заборгованістю.

Запропонована модель удосконалення системи управління ліквідністю та платоспроможністю базується на комплексному використанні сучасних інструментів фінансового менеджменту та може бути використана підприємствами для підвищення ефективності управління оборотним капіталом, зміцнення фінансової стійкості та забезпечення стабільного розвитку в умовах нестабільного економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лопатовська О. О., Гаєвська О. С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 118-123.
2. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О., Пономарьова К. В. Архітектоніка механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 2. С. 38–44.
3. Дмитровська В. С., Костенко Ю. О., Васильєва Н. Б. Управління ліквідністю підприємства: сучасні підходи та стратегії. *Академічні візії*. 2025. № 40. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1748> (дата звернення: 25.05.2026).
4. Мулик Т. О., Гуцаленко Л. В., Мулик Я. І. Розвиток системи обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-148> (дата звернення: 25.05.2026).
5. Кисельов І. Система показників платоспроможності та ліквідності, їх взаємозв'язок з фінансовою стійкістю. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-16> (дата звернення: 25.05.2026).

Коваль Наталія Олегівна – к.е.н., доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: nokoval@gmail.com

Дембовська Юлія Юліївна – здобувачка групи П-22бз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Natalia Koval – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: nokoval@gmail.com

Yuliia Dembovska – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia